

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

לו.

עין משפט נר מצוה

ח א מיי פ"א מהלכות
יבום הלכה יט:
ב ב מיי פ"א שם הלכה
כא סמך ששון נ' טושי"ע
א"י ע"י מיטן קסד סעיף ג:
ג ב מיי שם הלכה כ'
טושי"ע שם סעיף ב:
ד מיי פ"ו מהלכות
נחלות הלכה א סמך
עשין ט' טושי"ע ח"מ סימן
רפא סעיף ז:

תוספות ישנים

(א) ועוד דה"ל לאחרי
הנדה הא דמקן לקמן
(מא) לא מחלוק עד
שעברו עליה ג' חדשים
ולפירוש לר' יוחנן מחלוק
בתוך שלשה ומנשא לאחרי
שלשה וזה נמי דלקמן
פרק לה הכי הכא ה"ל
לאחרי ועוד מאי קאמר
ולמעשה מחלוק לאחר ג'
ומנשא וכו' היכי מצי
להנשא לאחר ג' הא שמה
נחתה מעוברת מולד בן
קיימא ואין חלוצה כלום
ומשום ולד לא מפטר דולד
אינו פוטר עד שיכל לאחרי
העולם:

תוס' חד מקמאי

תנן האשה שהלך בעלה
למ"ה ובאו ואמרו לה מת
בעלך ה"ז לא תנשא ולא
תתייבם עד שתדע שמא
מעוברת היא צרתה.
משלמה מייבם אלא דלמא
במבוא רוקא פגע באיסור
אשת אח דאורייתא אלא
לא תנשא אמאי בשלמא
חלוצה בתוך ט' חדשים
ונשואין בתוך ט' חדשים
לא דהיינו ספקא שמא
היה הולד של קיימא ולד
אינו פוטר עד שיצא לאחרי
העולם ותחלוץ בתוך ט'
ותנשא לאחר ט' ואסיקנן
שמא יהיה ולד של קיימא
ונמצאת מצריכה כרוז
לכהונה ולפוסט האי טעמא
אם היתה גרושה שפסולה
לכהונה תחלוץ ותנשא
לאחר ט' חדשים ודוקא
לכתחלה הוא דחיישין
לכרוז אבל דיעבר לא דהא
תנן החולץ ליבמתו
במצאת מעוברת וילדה
בזמן שהולד של קיימא
הוא מותר בקרובותיה
והיא מותרת בקרוביו ולא
פסלה מן הכהונה אמר
רבא הלכתא כותיה דר"ל
בהני תלת ואיכא נמי
אחרוני בפ"ק דע"ז בנשא
ונתן לפני איהיה ר"י אמר
וחנני כותיה דר"ל אלא
באסור [לא] קיימא אבל
החולץ למעוברת מאי
איסורא איכא בחלוצה:

בשלמא בתוך ג' חדשים ב'ו' אין גירסא זו נכונה כדפירש
בקונטרס ועוד דאי אפשר כלל לדקדק מדלינה
חוללת תוך ג' לינשא אחר ג' דחלוצת מעוברת לא שמה חלוצה דהא
ודאי תוך ג' מודה ר' יוחנן דאין חוללת כדתנן היבמה לא מחלוק
עד שיהיו לה ג' חדשים וטעמא משום

דאינה עולה לייבום דאפי' יצא אליהו
ויאמר דלא מיעברא לאו בת ייבום
היא ולכן אינה עולה לחלוצה אבל
בתוך ט' בת ייבום היא אם יצא
אליהו ויאמר דלא מיעברא או אפילו
הפילה לכן דייק שפיר אלא ה"ג
מחלוק בתוך ט' ומנשא לאחר ט':
ותנשא אחר ג' מינה דלא
מסיק אדעתיה האי ולטעמין דפריך:
ונמצא אתה מצריכה כרוז לכהונה.
דוקא כשאר נשים דלאו גרושות איירי
וכן מוקי לה כדפי' בפרק בתרא
(לקמן קט: ושם) והא דפריך לקמן דף
(מא) גבי והיבמה לא מחלוק עד שיהא
לה ג' חדשים ומפטר בגמרא מעיקרא
טעמא שמה יהא ולד של קיימא ונמנא
מזריכה כרוז לכהונה מינה אלמנה
גרושה מאי איכא למימר ארי' משום
דהתם צא להשמיענו דין לא נשים
שנופלות לייבום ואם היה דין אחר
לגרושה ה"ל לפרושי אבל הכא דלאיירי
אם אירע צו מעשה צאשה שהלך
בעלה וזרעה למדינת הים איירי שפיר
דוקא כשאר נשים דלאו גרושות
ועדיפא מינה בפרק בתרא דמוקי
ההיא דהאשה שלום דוקא בגרושה
דפריך מינה הא הוהיה למי' הכא:
הלכתא ברי"ג בהני תלת. הא
דפליגי בפרק ב' דחולין (דף טז: ושם)
גבי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף
לא חשיב הכא אע"ג דסבירא ליה
כוותיה צפ' ב' דנזכים (דף ג: ושם)
היינו משום דר"ל משמיה דלוי סבא
למרה ומימה דלא חשיב הא דפ"ק
דמסכת ע"ז (דף י: ושם) דמניא כותיה
דר"ל דנשא ונתן מותר כיון דחשיב
הכא מני דמניא כותיה ואורי' דמ"מ
התם הלכתא כר' יוחנן דהתם גבי
הא דמנן וסרי' לפניהם אסור
לאחריהם מותר פריך חכמים היינו
מ"ק ומשני נשא ונתן איכא צינייהו
וצפרק קמא דסנהדרין (דף טו: ושם)
גבי זאב וארי דמניא כותיה דר"ל
התם פליגי אליבא דר"א ולא סבירא
להו כוותיה: **משום** ירושה לא
אמר ב"ב. טעמא (א) מפרש התם
במנתינן לפי שהתנה על מה שכתוב
במורה ורבי יוחנן בן זרוקא פליג
בפרק יש נוחלין (ב"ב קל.) ואמר דאם
אמר על מי שראוי לירושא דבריו קיימים
וטעמא מפרש התם משום דכתיב
והיה ציוס הנחילו את בניו המורה
נמנה רשות לאז להנחיל לכל מי
שירצה והא דכתיב לא יוכל לזכר היינו

דוקא חלק בכורה אבל חלק פשיטות יכול ורצון ציוס הנחילו את
בניו מוקמי לדרשא אחרימי ולא יוכל לזכר אצטריך משום דהורע
כמו שאין נוטל צראי כבמחזק וס"ד דהורע כמו נמי צהא א"ג
אצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה בנישואיה דיכול לזכר:
ואמר

דוקא חלק בכורה אבל חלק פשיטות יכול ורצון ציוס הנחילו את
בניו מוקמי לדרשא אחרימי ולא יוכל לזכר אצטריך משום דהורע
כמו שאין נוטל צראי כבמחזק וס"ד דהורע כמו נמי צהא א"ג
אצטריך דס"ד כיון דשנואה שנואה בנישואיה דיכול לזכר:
ואמר

דכל העולם לייבום כו'. דביאתה פוטרתה: עולה לחלוצה. דכתיב
(דברים כה) אם לא יחפוך האיש לקחת יבמתו (א) וחלצה וכו': שמה
יהא הולד של קיימא וביאת מעוברת. בולד של קיימא לדברי הכל
לא שמה ציאה דטעמא דרבי יוחנן משום שמה יצא אליהו ויאמר

פ"א דכל העולה ליבום עולה לחלוצה וכל
שאין עולה ליבום אינו עולה לחלוצה אלא
אמר רבא הכי קאמר הכונס יבמתו ונמצאת
מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא
ולד בן קיימא וביאת מעוברת לא שמה חלוצה
ביאה וחלוצת מעוברת לא שמה חלוצה
והולד אינו פוטר עד שיצא לאחרי העולם
תניא כוותיה דרבא הכונס יבמתו ונמצאת
מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא
ולד בן קיימא ואין ביאה וחלוצה פוטרת
אלא ולד פוטר והולד אין פוטרה עד שיצא
לאחרי העולם טעמא דשמא יהא ולד בן
קיימא הוא הא לא הוי ולד בן קיימא מיפטר
צרתה ליבא תיהיו תיובתא דר"ל אמר לך
ר"ל הכי קתני הכונס יבמתו ונמצאת
מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא לא
יהא הולד בן קיימא וחלוצת מעוברת לא
שמה חלוצה וביאת מעוברת לא שמה
ביאה וא"ת הלך אחר רוב נשים ורוב נשים
ולד מעליא ילדן ואין פוטר עד שיצא
לאחרי העולם א"ר אלעזר אפשר איתא להא
דריש לקיש ולא תנן לה במתניתין נפק דק
ואשכח דתנן **האשה שהלך בעלה וצרתה**
למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלך הרי
זו לא תנשא ולא תתייבם עד שתדע שמא
מעוברת היא צרתה בשלמא יבומי לא שמא
יהא ולד בן קיימא ויפגע באיסור אשת אח
דאורייתא אלא לא תחלוץ אמאי בשלמא
תחלוץ בתוך ט' ותנשא בתוך ט' לא היינו
ספק אלא תחלוץ בתוך תשעה ותנשא לאחר ט'
תשעה ולמעמך תחלוץ ותנשא לאחר ט'
אלא בר מינה דההיא (א) דאביי בר (א) אבא ורב
חיננא בר (א) אביי דאמרי תרווייהו (א) שמא יהא
ולד בן קיימא ונמצא אתה מצריכה כרוז
לכהונה ולצרכה דלמא איכא איניש דהוי
בחלוצה ולא הוי בהכרזה ואתי למימר
קשרי חלוצה לכהן א"ל אביי מדי לא תחלוץ
ולא תתייבם קתני לא תנשא ולא תתייבם
קתני בלא חלוצה אבל אי חלץ לה הכי נמי
דשריא תניא כוותיה דריש לקיש יחולץ
למעוברת והפילה צריכה חלוצה מן האחין
אמר רבא (א) הלכתא כוותיה דר"ל בהני תלת
חדא הא דאמרי אידך דתנן (א) המחולק נכסיו
על פי ריבה לאחר ומיעט לאחר והשוה להם
את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום
ירושא לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין
בסוף בין באמצע משום מתנה דבריו קיימין
ואמר

ואי ולד של קיימא הוה הרי יא לאחרי העולם אלא לאו משום שמה
מעוברת כרתה היתה בשעת חלוצה ואין הולד של קיימא וההיא
חלוצה לא פטרה כר"ל הואיל ואחת מהן מעוברת לא שייכא חלוצה
ההיא שעתא דאחרין עיין עליו: **ולטעמך.** אי טעמא דלא מחלוק
משום ספק מעוברת כרתה בשעת חלוצה היא מחלוק לאחר ט' דהשתא
ודאי לאו מעוברת היא ומנשא ומ"ט קתני עד שדעת ואפי' לסוף כמה שנים:
לר"ל דהא דקתני לא מחלוק בתוך ט' ומנשא לאחר ט' התם טעמא לאו משום ספק יצמה לשוק הוא אלא כדאביי בר אבין כו': שמה
יהא הולד של קיימא וביאת מעוברת. בולד של קיימא לדברי הכל
לא שמה ציאה דטעמא דרבי יוחנן משום שמה יצא אליהו ויאמר
פ"א דכל העולה ליבום עולה לחלוצה וכל
שאין עולה ליבום אינו עולה לחלוצה אלא
אמר רבא הכי קאמר הכונס יבמתו ונמצאת
מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא
ולד בן קיימא וביאת מעוברת לא שמה חלוצה
ביאה וחלוצת מעוברת לא שמה חלוצה
והולד אינו פוטר עד שיצא לאחרי העולם
תניא כוותיה דרבא הכונס יבמתו ונמצאת
מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא
ולד בן קיימא ואין ביאה וחלוצה פוטרת
אלא ולד פוטר והולד אין פוטרה עד שיצא
לאחרי העולם טעמא דשמא יהא ולד בן
קיימא הוא הא לא הוי ולד בן קיימא מיפטר
צרתה ליבא תיהיו תיובתא דר"ל אמר לך
ר"ל הכי קתני הכונס יבמתו ונמצאת
מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא לא
יהא הולד בן קיימא וחלוצת מעוברת לא
שמה חלוצה וביאת מעוברת לא שמה
ביאה וא"ת הלך אחר רוב נשים ורוב נשים
ולד מעליא ילדן ואין פוטר עד שיצא
לאחרי העולם א"ר אלעזר אפשר איתא להא
דריש לקיש ולא תנן לה במתניתין נפק דק
ואשכח דתנן **האשה שהלך בעלה וצרתה**
למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלך הרי
זו לא תנשא ולא תתייבם עד שתדע שמא
מעוברת היא צרתה בשלמא יבומי לא שמא
יהא ולד בן קיימא ויפגע באיסור אשת אח
דאורייתא אלא לא תחלוץ אמאי בשלמא
תחלוץ בתוך ט' ותנשא בתוך ט' לא היינו
ספק אלא תחלוץ בתוך תשעה ותנשא לאחר ט'
תשעה ולמעמך תחלוץ ותנשא לאחר ט'
אלא בר מינה דההיא (א) דאביי בר (א) אבא ורב
חיננא בר (א) אביי דאמרי תרווייהו (א) שמא יהא
ולד בן קיימא ונמצא אתה מצריכה כרוז
לכהונה ולצרכה דלמא איכא איניש דהוי
בחלוצה ולא הוי בהכרזה ואתי למימר
קשרי חלוצה לכהן א"ל אביי מדי לא תחלוץ
ולא תתייבם קתני לא תנשא ולא תתייבם
קתני בלא חלוצה אבל אי חלץ לה הכי נמי
דשריא תניא כוותיה דריש לקיש יחולץ
למעוברת והפילה צריכה חלוצה מן האחין
אמר רבא (א) הלכתא כוותיה דר"ל בהני תלת
חדא הא דאמרי אידך דתנן (א) המחולק נכסיו
על פי ריבה לאחר ומיעט לאחר והשוה להם
את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום
ירושא לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין
בסוף בין באמצע משום מתנה דבריו קיימין
ואמר

ואי ולד של קיימא הוה הרי יא לאחרי העולם אלא לאו משום שמה
מעוברת כרתה היתה בשעת חלוצה ואין הולד של קיימא וההיא
חלוצה לא פטרה כר"ל הואיל ואחת מהן מעוברת לא שייכא חלוצה
ההיא שעתא דאחרין עיין עליו: **ולטעמך.** אי טעמא דלא מחלוק
משום ספק מעוברת כרתה בשעת חלוצה היא מחלוק לאחר ט' דהשתא
ודאי לאו מעוברת היא ומנשא ומ"ט קתני עד שדעת ואפי' לסוף כמה שנים:
לר"ל דהא דקתני לא מחלוק בתוך ט' ומנשא לאחר ט' התם טעמא לאו משום ספק יצמה לשוק הוא אלא כדאביי בר אבין כו': שמה
יהא הולד של קיימא וביאת מעוברת. בולד של קיימא לדברי הכל
לא שמה ציאה דטעמא דרבי יוחנן משום שמה יצא אליהו ויאמר
פ"א דכל העולה ליבום עולה לחלוצה וכל
שאין עולה ליבום אינו עולה לחלוצה אלא
אמר רבא הכי קאמר הכונס יבמתו ונמצאת
מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא
ולד בן קיימא וביאת מעוברת לא שמה חלוצה
ביאה וחלוצת מעוברת לא שמה חלוצה
והולד אינו פוטר עד שיצא לאחרי העולם
תניא כוותיה דרבא הכונס יבמתו ונמצאת
מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא יהא
ולד בן קיימא ואין ביאה וחלוצה פוטרת
אלא ולד פוטר והולד אין פוטרה עד שיצא
לאחרי העולם טעמא דשמא יהא ולד בן
קיימא הוא הא לא הוי ולד בן קיימא מיפטר
צרתה ליבא תיהיו תיובתא דר"ל אמר לך
ר"ל הכי קתני הכונס יבמתו ונמצאת
מעוברת הרי זו לא תנשא צרתה שמא לא
יהא הולד בן קיימא וחלוצת מעוברת לא
שמה חלוצה וביאת מעוברת לא שמה
ביאה וא"ת הלך אחר רוב נשים ורוב נשים
ולד מעליא ילדן ואין פוטר עד שיצא
לאחרי העולם א"ר אלעזר אפשר איתא להא
דריש לקיש ולא תנן לה במתניתין נפק דק
ואשכח דתנן **האשה שהלך בעלה וצרתה**
למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלך הרי
זו לא תנשא ולא תתייבם עד שתדע שמא
מעוברת היא צרתה בשלמא יבומי לא שמא
יהא ולד בן קיימא ויפגע באיסור אשת אח
דאורייתא אלא לא תחלוץ אמאי בשלמא
תחלוץ בתוך ט' ותנשא בתוך ט' לא היינו
ספק אלא תחלוץ בתוך תשעה ותנשא לאחר ט'
תשעה ולמעמך תחלוץ ותנשא לאחר ט'
אלא בר מינה דההיא (א) דאביי בר (א) אבא ורב
חיננא בר (א) אביי דאמרי תרווייהו (א) שמא יהא
ולד בן קיימא ונמצא אתה מצריכה כרוז
לכהונה ולצרכה דלמא איכא איניש דהוי
בחלוצה ולא הוי בהכרזה ואתי למימר
קשרי חלוצה לכהן א"ל אביי מדי לא תחלוץ
ולא תתייבם קתני לא תנשא ולא תתייבם
קתני בלא חלוצה אבל אי חלץ לה הכי נמי
דשריא תניא כוותיה דריש לקיש יחולץ
למעוברת והפילה צריכה חלוצה מן האחין
אמר רבא (א) הלכתא כוותיה דר"ל בהני תלת
חדא הא דאמרי אידך דתנן (א) המחולק נכסיו
על פי ריבה לאחר ומיעט לאחר והשוה להם
את הבכור דבריו קיימין ואם אמר משום
ירושא לא אמר כלום כתב בין בתחלה בין
בסוף בין באמצע משום מתנה דבריו קיימין
ואמר

(א) נעלי ג. וט"ז. ט נקמן
קט. (א) נקמן קט. (א)
(ד) נ"ל אפי' (א) נ"ל אפי'
(ו) נקמן מא' (א) (א) צ"ב
קט: חולין טז. (א) (א) נ"י
תוס' שבת ע: סוף ד"ה
נודע לו. (ט) צ"ב קט:
(י) נקמן קט. (א) (א) נ"י
תוס' צ"ב מ. ד"ה נמנה
וכי' ומוק' ע"ז ע"א.
ובסודות י: ד"ה רב אשי,

הגהות הב"ה

(א) רש"י ד"ה עולה
לחלוצה וכו' לקחת יבמתו
ועלתה וגו' הא חפץ
מייבם סרי' (א) (א) לא
אפשר וכו' ב' ימים בסוף
ג' חדשים: (א) תוס' ד"ה
משום וכו' טעמא דמתני'
מפרש התם לפי:

מוסף רש"י

דכל העולה ליבום
ליקח יבום עולה
לחלוצה. לוקח חלוצה
(דע"ג ג.) וכל שאינה
עולה. לכת דין. ליבום.
שאינה זקוקה להיבם
(לקמן מה.) אינה עולה.
השערה לפני המקום
לחלוצה (לקמן מה.)
האשה שהלך בעלה
כו' לא תנשא. הואיל
ובלא נים לא בעלה. ולא
תתייבם. שמה ילדה כרתה
(לקמן טו.) אהא
מצריכה כרוז לכהונה.
להכריז שלא היתה חלוצה
ומותרת לכהונה (לקמן
והיה חלוצה נכסיו על
פיו. דלזוהר שביט מע
אינה זריכה קני ולא שטר
ולא משיכה אלא דבור פיו
בעלתא וכגון שמה
מתנת מינה (דש"ב ב"ב
כ"ב.) ריבה לאחר. מן
לו במתנה כפליטא וכן
שהיה לה נכסיו בשמן
מתנה (שם.) דבריו
קיימין. שיש כח ערוב
ליתן ממונו במתנה לכל מי
שירצה ואין כאן מתנה על
מה שכתוב במורה. שהרי
לא נשאר לו אחר מתנתו
כלום להוריש לבניו בתורת
ירושא שיעלו הפשוטים
בשום והבכור פי שנים
(שם.) ואם אמר משום
ירושא. אם ריבה לאחר
ומיעט לאחר נשאר ירושה.
שמה פלוני בני ירש אותו
שדה בית כור ופלוני בני
ירש שדה לקח ועל בני
בכורו אחר פלוני בני ירש
שדה פלוני ופלוני בני ירש
שדה פלוני. הגדול ככל
חכרו. לא אמר כלום
דמתנה על מה שכתוב
במורה. שאינו יכול לעשותו
ירש אלא כמשפט המורה
(שם.) כתב כו' משום
מתנה דבריו קיימין.
דכיון דלפניא לשון מתנה
כדזה מהני ליה. דלף לשון
ירושא קונה (שם.)